

بررسی نحوه ارزشیابی دانشجویان توسط اعضای هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی شهر کرد

معصومه دل آرام^{۱*}، نسرين فروزنده^۲

۱. کارشناس ارشد مامایی، استادیار گروه مامایی، دانشکده پرستاری و مامائی، دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد، ایران

۲. کارشناس ارشد پرستاری، مربی گروه پرستاری، دانشکده پرستاری و مامائی، دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد، ایران

• دریافت مقاله: ۸۷/۱۰/۱۷ • پذیرش مقاله: ۸۸/۱۲/۴

زمینه و هدف: ارزشیابی مؤثر یکی از مهمترین ارکان برنامه‌ریزی آموزشی محسوب گردیده و نه تنها در تمایز دانشجویان نقش بسزایی دارد، بلکه به مدرس نیز در ارزیابی فعالیت‌های خود کمک می‌کند. هدف این مطالعه بررسی نحوه ارزشیابی دانشجویان توسط اعضای هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد در سال تحصیلی ۸۶-۸۷ بود.

روش کار: در این مطالعه توصیفی، جامعه و نمونه پژوهش، تعداد ۱۲۲ نفر از اعضای هیأت علمی بودند. ابزار جمع آوری اطلاعات پرسشنامه خود ساخته‌ای بود که جهت تعیین روایی آن از نظرات کارشناسان و برای تعیین پایایی آن از ضریب آلفا کرونباخ (۰/۷۹) استفاده گردید.

یافته‌ها: نتایج نشان داد که ۶۹/۴ درصد از واحدهای مورد پژوهش از ارزشیابی تکوینی و پایانی و ۱۶/۲ درصد از ارزشیابی پایانی استفاده می‌کردند. بیشترین آزمون‌های مورد استفاده، آزمون تشریحی و چند گزینه‌ای بود. ۸۸/۳ درصد افراد مهمترین ملاک ارزشیابی دانشجو را آزمون پایان ترم دانسته و ۳۸/۲ درصد موافق انجام آزمون میان ترم بودند.

نتیجه‌گیری: با توجه به نمره ارزشیابی و زمان طرح سؤالات، برگزاری آزمون میان ترم و انتخاب سؤالات امتحانی در زمان تدوین طرح درس پیشنهاد می‌گردد.

کلید واژه‌ها: نحوه ارزشیابی، دانشجویان، اعضای هیأت علمی

* نویسنده مسؤول: دانشکده پرستاری و مامائی دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد، رحمتیه، شهرکرد، ایران

مقدمه

ارزشیابی یکی از جنبه‌های مهم در فرآیندهای آموزشی بوده و این امکان را فراهم می‌سازد تا بر اساس نتایج آن نقاط قوت و ضعف آموزش شناسائی شده و با تقویت جنبه‌های مثبت و رفع نارسایی‌ها در ایجاد تحول و اصلاح نظام آموزشی گام‌های مناسبی برداشته شود (۱،۲). ارزشیابی مؤثر نه تنها باعث افزایش انگیزه در دانشجویان شده بلکه مدرس را نیز در ارزیابی فعالیت‌های خود کمک می‌کند (۳-۵). زمان انجام ارزشیابی نیز مهم است، زیرا با انجام آن در پایان نیم سال، دانشجو فرصتی برای تشخیص اشتباهات خود و یا تلاش در جهت بهبود آنها پیدا نخواهد کرد (۶).

ارزشیابی‌های مستمر و مداخلات لازم براساس نتایج آنها، تأثیر غیر قابل انکاری در بهبود روند آموزش دارد و با توجه به چنین اثراتی است که صاحب نظران بر کاربرد روش‌های امتحان شده و دقیق تر برای ارزشیابی دانشجو تأکید دارند (۷). مطالعه‌ای نشان داده است که اجرای ارزشیابی عینی و دقیق از دانشجویان در آموزش بالین و چگونگی تصمیم‌گیری در این مورد از عوامل استرس‌زا در مربیان پرستاری است (۸).

از آنجایی که دانشجویان در آزمون‌هایی مانند آزمون جامع علوم پایه، پیش کارورزی و غیره باید در کنار دانشجویانی که احیاناً با روش متفاوتی آموزش دیده و ارزشیابی شده‌اند قرار گیرند، بنابراین به نظر می‌رسد که هرچه روش‌های ارزشیابی در دانشگاه‌های مختلف به یکدیگر نزدیکتر باشد، دانشجویان در زمان مواجهه با آزمون‌هایی از این دست، کمتر با مشکل روبرو خواهند شد. در این راستا لازم است که روش‌های ارزشیابی دانشجویان در دانشگاه‌های مختلف مورد بررسی قرار گرفته تا سیاست‌گذاران آموزشی در جهت یکسان‌سازی این روش‌ها در دانشگاه‌های مختلف حرکت نمایند (۹-۱۱).

مطالعه انجام شده در دانشگاه علوم پزشکی بوشهر گزارش کرده که رایج‌ترین روش ارزشیابی، استفاده از امتحانات پایان ترم بصورت تشریحی و چند گزینه‌ای می‌باشد. همچنین بیش از ۹۰ درصد اساتید آن دانشگاه، ارزشیابی را به صورت

مرحله‌ای و حدود ۷ درصد به صورت تراکمی انجام داده‌اند (۱۲). همچنین در سایر مطالعاتی که در دانشگاه‌های دیگر انجام شده است به این مهم اشاره گردیده (۱۳،۱۴) مانند مطالعاتی در این زمینه انجام شده است (۱۵). مطالعه‌ای که توسط کمیلی در زاهدان انجام شد و نشان داد که ۷۲/۵ درصد از اعضای هیأت علمی علوم پایه از نوع مرحله‌ای ارزشیابی و ۲۷/۵ درصد از نوع تراکمی استفاده می‌کنند (۱۵). با توجه به مشخص نبودن نحوه ارزشیابی دانشجویان در دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد، هدف این مطالعه تعیین نحوه ارزشیابی دانشجویان توسط اعضای هیأت علمی و کادر آموزشی دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد در نیمسال اول سال تحصیلی ۸۶-۸۷ بود.

روش کار

در این پژوهش توصیفی که در سال تحصیلی ۸۶-۸۷ در دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد انجام شد، کلیه اعضای هیأت علمی و کادر آموزشی دانشکده‌های پزشکی، پرستاری مامائی و بهداشت نمونه پژوهش بودند (۱۶۱ نفر)، که در پایان ۱۲۲ پرسش‌نامه عودت داده شده و تجزیه و تحلیل نهائی بر روی این تعداد صورت گرفت. ابزار گردآوری اطلاعات پرسش‌نامه پژوهشگر- ساخته‌ای بوده که روایی صوری آن به تأیید تعدادی از اعضای هیأت علمی دانشگاه رسید و پایایی آزمون مجدد آن از طریق آزمون آلفا کرونباخ تأیید گردید. داده‌ها توسط نرم‌افزار SPSS.V11.5 تجزیه و تحلیل گردید.

یافته‌ها

از ۱۲۲ پرسش‌نامه عودت داده شده، ۴۱ پرسش‌نامه مربوط به گروه بالینی، ۳۹ مورد مربوط به گروه علوم پایه، ۲۶ مورد مربوط به گروه پرستاری و مامائی و ۱۶ مورد مربوط به گروه بهداشت بود. میانگین (انحراف معیار) سن و سابقه کار افراد مورد مطالعه به ترتیب ۴۲/۹ (±۶/۶۶) و ۱۱/۷۲ (±۶/۱۳) سال بود. میانگین (انحراف معیار) واحدهای تدریس شده در هر

از روش تلفیقی به همراه ارائه کنفرانس توسط دانشجو، بحث گروهی، حل مسئله، راند بخش و آموزش عملی استفاده می‌کردند. افراد شرکت کننده در پژوهش ملاک های خود را جهت اولویت انواع روش های ارزشیابی دانشجو بیان کردند. توزیع اولویت ملاک‌های ارزشیابی در جدول ۱ ارائه شده است.

ترم تحصیلی ۹/۲۸ (±۴/۶۰) بود. ۵۲/۶ درصد افراد دارای مدرک تحصیلی دکترای تخصصی، ۶/۳ درصد دکترای فوق تخصصی، ۱ درصد معادل دکترا، ۳۵/۱ درصد کارشناسی ارشد و ۵/۴ درصد کارشناسی بود. ۵۷/۶ درصد افراد در تدریس خود از روش سخنرانی و پرسش و پاسخ، ۱۰/۸ درصد فقط از روش سخنرانی و بقیه هم

جدول ۱: توزیع نسبی (درصد) اولویت ملاک‌های ارزشیابی مورد استفاده توسط اعضای هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد در ارزشیابی دانشجویان

اولویت ۶	اولویت ۵	اولویت ۴	اولویت ۳	اولویت ۲	اولویت ۱	ملاک‌های ارزشیابی
۱/۸	-	۱/۸	۱/۸	۵/۴	۸۸/۳	آزمون پایان ترم
۴/۵	۱	۲/۷	۲/۷	۵۰/۴	-	آزمون میان ترم
۱	۳/۶	۳/۶	۳۷/۸	۲۷	۱۱/۷	حضور فعال و مشارکت دانشجو در مباحث درسی
۶/۳	۱۸	۱۴/۴	۲۷	۱۴/۴	-	حضور و غیاب
۱۵/۹	۱۸/۹	۱۸/۹	۲۱/۶	۵/۴	-	رعایت شئونات دانشجویی
۱۰	۱۰/۸	۲۲/۵	۱۸/۹	۲/۷	-	فعالیت‌های فوق برنامه مرتبط با درس

۶۳/۱ درصد افراد قبل از امتحان، ۳۴/۲ درصد در زمان تدوین طرح درس و در ۲/۷ درصد هم ترکیبی از موارد فوق را جهت زمان انتخاب سؤالات امتحانی مناسب می دانستند. ۶۷/۶ درصد از شرکت کنندگان سؤالات و کلید آنها را پس از امتحان در اختیار دانشجویان قرار نمی‌دادند.

۳۸/۲ درصد افراد همیشه آزمون میان ترم برگزار می‌کردند. ۳۵/۵ درصد گاهی اوقات و ۲۶/۴ درصد هم هیچ‌گاه این کار را نمی‌کردند. در مورد علل عدم انجام آزمون میان ترم، ۷۲/۲ درصد کوتاه بودن دوره، ۵/۶ درصد زمان کم، ۵/۶ درصد برگزاری کوئیز در طول ترم، ۸/۸ درصد عدم توافق دانشجویان را مؤثر می دانستند و ۸/۴ درصد هم به ترکیبی از موارد فوق اشاره کردند. بیشتر افراد برگزار کننده امتحان میان ترم، ۲۵-۳۵ درصد از نمره نهائی را به آن اختصاص می‌دادند. ۵۸/۶ درصد افراد هیچ‌گاه کوئیز برگزار نمی‌کردند، ۹ درصد گاهی اوقات و تنها ۳۲/۴ درصد همیشه کوئیز برگزار کرده و ۵-۱۰ درصد از نمره نهائی را به آن اختصاص می‌دادند.

حدود نیمی از شرکت کنندگان، مقطع تحصیلی نوع درس، ارزش واحدی آن و تعداد دانشجو را در ارزشیابی خود مؤثر نمی‌دانستند. ۷۶/۶ درصد آنها ارزشیابی خود را به صورت تکوینی و پایانی و ۲۳/۴ درصد تنها به صورت پایانی انجام می‌دادند. توزیع نوع سؤالات امتحانی در جدول ۲ ارائه شده است.

جدول ۲: توزیع فراوانی مطلق و نسبی افراد مورد بررسی بر حسب نوع سؤالات امتحانی

نوع سؤالات امتحانی	تعداد	درصد
چند گزینه‌ای	۲۶	۲۱
تشریحی	۱۱	۹
تشریحی و چند گزینه‌ای	۴۲	۳۵
چند گزینه‌ای، صحیح و غلط و تطبیقی	۱۴	۱۱
تشریحی، چند گزینه‌ای و صحیح و غلط	۱۲	۱۰
ترکیبی از موارد فوق	۱۵	۱۳

بحث و نتیجه گیری

مطالعات مختلف نشان داده‌اند که ارزشیابی‌های مستمر و مداخلات لازم براساس نتایج آنها تأثیر غیر قابل انکاری در بهبود روند آموزش دارد. با توجه به چنین اثراتی است که صاحب‌نظران بر کاربرد روش‌های امتحان شده و دقیقتر برای ارزشیابی تأکید دارند (۷). نتایج بدست آمده از مطالعه حاضر نشان داد که بیشترین روش تدریس مورد استفاده توسط اعضای هیأت علمی در دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد، سخنرانی به همراه پرسش و پاسخ است. مطالعه‌ای که نحوه ارزشیابی دانشجویان در دانشگاه علوم پزشکی بوشهر را بررسی کرده، رایج‌ترین روش ارزشیابی را امتحانات پایان ترم بصورت تشریحی و چند گزینه‌ای گزارش کرده است. همچنین بیش از ۹۰ درصد اعضای هیأت علمی ارزشیابی را به صورت مرحله‌ای و حدود ۷ درصد به صورت تراکمی انجام داده‌اند (۱۲).

کمیلی و همکاران در دانشگاه علوم پزشکی زاهدان نشان داده‌اند که ۷۲/۵ درصد از اعضای هیأت علمی علوم پایه از ارزشیابی مرحله‌ای و ۲۷/۵ درصد از ارزشیابی تراکمی استفاده می‌کنند و مهمترین آزمون‌های مورد استفاده جهت ارزشیابی به ترتیب سؤالات چند گزینه‌ای و تشریحی می‌باشد (۱۵). در مطالعه حاضر مهمترین ملاک ارزشیابی دانشجو توسط اساتید به ترتیب اهمیت، آزمون پایان ترم، حضور فعال و مشارکت دانشجو مطرح شده‌اند که با نتایج سایر مطالعات همخوانی دارد (۱۵).

نوع ارزشیابی مورد استفاده در ۷۰ درصد افراد ارزشیابی تکوینی و پایانی بوده و درصد کمی تنها از ارزشیابی پایانی استفاده کرده‌اند. این یافته با نتایج مطالعات دیگر (۱۲، ۱۵) همخوانی دارد. با توجه به اینکه اکثریت اساتید ارزشیابی خود را بصورت تکوینی و پایانی انجام داده‌اند که نسبت به ارزشیابی پایانی برتری دارد، با این وجود مهمترین ملاک ارزشیابی خود را آزمون پایان ترم قرار داده‌اند. در مطالعه

حاضر حدود ۷۶ درصد افراد سؤالات امتحانی خود را به صورت چند گزینه‌ای طرح می‌کردند.

البته از این میزان تنها ۱۰ درصد آنها صرفاً از سؤالات چند گزینه‌ای و بقیه ترکیبی از سؤالات چند گزینه‌ای، تشریحی، صحیح و غلط، تطبیقی و موارد دیگر را استفاده می‌کردند.

این میزان در مطالعه کمیلی ۶۴/۷ و در مطالعه شکورنیا حدود ۹۵ درصد گزارش شده است (۱۶ و ۱۵). اکثریت افراد سؤالات امتحانی را در زمان تدوین طرح درس انتخاب نکرده و قبل از امتحان اینکار را انجام می‌دادند، در حالیکه در مطالعه انجام شده در زاهدان اکثریت افراد سؤالات خود را در زمان تدوین طرح درس انتخاب کرده و حدود ۸۸ درصد آنها پس از امتحان سؤالات را در اختیار دانشجویان قرار نمی‌دادند (۱۵). در مطالعه حاضر نیز حدود ۶۸ درصد اساتید سؤالات خود را پس از امتحان در اختیار دانشجویان قرار نمی‌دادند.

در مطالعه حاضر تنها ۳۷ درصد افراد همیشه آزمون میان ترم برگزار می‌کردند و سایرین گاهی اوقات و یا اصلاً این آزمون را برگزار نمی‌کردند. در مطالعه انجام شده در زاهدان این میزان ۵۱ درصد و در مطالعه شکورنیا ۷۴ درصد گزارش شده است (۱۶، ۱۵) که در این مورد بین یافته‌های این مطالعه با سایر مطالعات همخوانی وجود ندارد.

علت این مسئله احتمالاً این است که در مطالعه حاضر اکثریت واحدهای پژوهش پزشکی بوده‌اند که با دانشجویان پزشکی در دوره بالینی تدریس داشته و بعلاوه کوتاه بودن دوره هر بخش، ضرورت انجام این امتحان را احساس نکرده‌اند.

در مورد اختصاص بخشی از نمره ارزشیابی پایانی به آزمون میان ترم، این میزان در مطالعه حاضر ۳۵-۲۵ درصد بود، کمیلی این میزان را ۵۰-۳۰ درصد گزارش کرده است (۱۵).

نتیجه گیری:

ارزشیابی تکوینی و پایانی بیشترین روش ارزیابی مورد استفاده اساتید بود. طراحی سؤالات امتحانی عمدتاً بصورت

سپاسگزاری

نویسندگان مقاله مراتب قدردانی خود را از معاونت محترم آموزشی و پژوهشی و کلیه اعضای هیأت علمی دانشگاه اعلام می‌دارند.

تشریحی و چهار گزینه‌ای و معمولاً قبل از امتحان و نه در زمان تدوین طرح درس صورت می‌گرفت. برگزاری آزمون میان ترم و انتخاب سؤالات امتحانی در زمان تدوین طرح درس پیشنهاد می‌گردد.

References

1. Grauer GF, Forrester SD, Shuman C, Sanderson MW. Comparison of student performance after lecture-based and case-based/problem-based teaching in a large group. *J Vet Med Educ* 2008; 35 (2):310-7.
2. Smith-Strom H, Nortvedt MW. Evaluation of evidence-based methods used to teach nursing students to critically appraise evidence. *J Nurs Educ* 2008; 47 (8): 372-5.
3. Yoshida M, Tanaka M, Mizuno K, Ishii A, Nozaki K, Urakawa A, et al. Factors influencing the academic motivation of individual college students. *Int J Neurosci*. 2008; 118 (10): 1400-11.
4. Cox AE, Smith AL, Williams L. Change in physical education motivation and physical activity behavior during middle school. *J Adolesc Health* 2008; 43 (5): 506-13.
5. Franko DL, Cousineau TM, Trant M, Green TC, Rancourt D, Thompson D, et al. Motivation, self-efficacy, physical activity and nutrition in college students: Randomized controlled trial of an internet-based education program. *Prev Med* 2008; 47 (4): 369-77.
6. Arasteh HR, Mahmoodi Rad M. Effective teaching: An approach based on evaluation of instruction by students. *Kommesh, Journal of Semnan University of Medical Sciences* 2003; 5: 1-7. [In Persian]
7. Liu WI, Edwards H, Courtney M. Review of continuing professional education in case management for nurses. *Nurse Educ Today* 2008; 29 (5): 488-92.
8. Hosseiny N, Karimi Z, Malek Zadeh JM. The situation of clinical education based on nursing students' opinion in Yasuj nursing and Midwifery School. *IJME* 2005; 2 (5):183-7. [In Persian]
9. Fuchs A, Sielk M, Altiner A, Wilm S. A comparison of different methods of performance assessment for the course in general medicine. *Gesundheitswesen* 2005; 67 (6): 432-7.
10. Weir RI. Medical and nursing education in the nineteenth century: Comparisons and comments. *Int Hist Nurs J* 2000; 5 (2): 42-7.
11. Edelstein RA, Reid HM, Usatine R, Wilkes MS. A comparative study of measures to evaluate medical students' performance. *Acad Med* 2000; 75 (8): 825-33.
12. Amini NN. The process of students, evaluation in University. 4th Congress on Medical Education. Tehran; Tehran University of Medical Education; 2001: 13. [In Persian]
13. Meer Alehiyan A. The evaluation of educational, research and performance turnover of instructors in Tehran University of Medical Sciences. 4th Congress on Medical Education. Tehran: Tehran University of Medical Education; 2001: 67. [In Persian]
14. Rasaeiyan N. The evaluation of performance the different methods of education. 4th Congress on Medical Education. Tehran: Tehran University of Medical Education; 2001: 36. [In Persian]

15. Komeili GR, Rezaei GA. Study of student evaluation by basic sciences' instructors in Zahedan University of Medical Sciences in 2001. IJME 2002; 1 (4): 49-53. [In Persian]
16. Kournia A, Elhampour H, Mozaffari A, Dasht Bozorgi B. Ten year trends in faculty members' evaluation results in Jondi Shapour University of Medical Sciences. IJME 2008; 2 (7): 309-16.

Students' Evaluation Methods by Academic Staff in Shahrekord University of Medical Sciences

Masoumeh Delaram^{1*}, Nasrin Forouzandeh²

1. M.Sc. in Midwifery, Assistant Professor of Midwifery Dept., School of Nursing and Midwifery, Shahrekord University of Medical Sciences, Shahrekord, Iran

2. M.Sc. in Nursing, Instructor of Nursing Dept., School of Nursing and Midwifery, Shahrekord University of Medical Sciences, Shahrekord, Iran

• Received: 6 Jan, 2009 • Accepted: 23 Feb, 2010

Background & Objective: Effective evaluation is one the most important basic issues of educational processes and not only to diverse the students, but also help the instructor in his activities. Purpose: The aim of this study was to detect the methods of evaluation by instructors in Shahrekord university of medical sciences.

Methods: In this descriptive study, 122 instructor answered to a questionnaire. The validity of questionnaire was detected by the experts, viewpoints and its reliability was determined by alphachronbach (0.79). Data was analyzed by spss and $p < 0.05$ was considered significant.

Results: 69.4% of instructors used final and continuous evaluation and 16.2% used only final evaluation. Explanatory and multi-choice questions were the most common questions in examinations. 88.3% Of instructors believed that the final examination is the most important criteria in their evaluation and 38.2% used mid-term examination.

Conclusion: final and continuous evaluation were the most methods in evaluation. Most of questions were explanatory and multiple-choice and were selected before examination and not during the designing of course plan. mid-term examination and selection of questions during the designing of course plan writing is suggested.

Key words: methods of evaluation, students, instructors

*Correspondence: School of Nursing & Midwifery, Shahrekord University of Medical sciences, Rahamtie, Shahrekord, Iran

•Tel:0381-3335648

•Fax:0381-3346714

•Email: Mdelaram@skums.ac.ir